

Republika e Kosovës
Republika Kosova
Republic of Kosovo

Zyra Kombëtare e Auditimit
Nacionalna Kancelarija Revizije
National Audit Office

**IZVEŠTAJ REVIZIJE O FINANSIJSKIM IZVEŠTAJIMA
MINISTARSTVA POLJOPRIVREDE, ŠUMARSTVA I RURALNOG
RAZVOJA ZA 2019. GODINU**

Priština, juli 2020

Nacionalna Kancelarija Revizije Republike Kosova je najviša institucija ekonomske i finansijske kontrole i za svoj rad odgovara Skupštini Kosova.

Izveštaji Nacionalne Kancelarije Revizije na direktan način promovišu polaganje odgovornosti javnih institucija pošto oni pružaju održivu osnovu za zahtevanje odgovornosti od strane menadžera svake budžetske organizacije. Tako mi povećavamo poverenje u trošenju javnih fondova i odigravamo aktivnu ulogu u obezbeđivanju interesa poreskih platiša i ostalih interesnih strana u povećanju javne odgovornosti.

Ova revizija je izvršena u skladu sa Međunarodno Standardima Vrhovnih Institucija Revizije kao i sa najboljim evropskim praksama.

Generalni Revizor je odlučio o mišljenju revizije o Godišnjim Finansijskim Izveštajima *Ministarstva Poljoprivrede, Šumarstva i Ruralnog Razvoja*, u konsultaciji sa Pomoćnikom Generalnog Revizora *Qerkin Morina*, koja je nadgledala reviziju.

Izveštaj rezultat revizije izvršene od strane *Arian Haxha* vođe tima, *Fatlinda Podvorica* i *Shqiponja Krasniqi* članovi tima, pod upravljanjem Direktora Departmana Revizije *Zukë Zuka*.

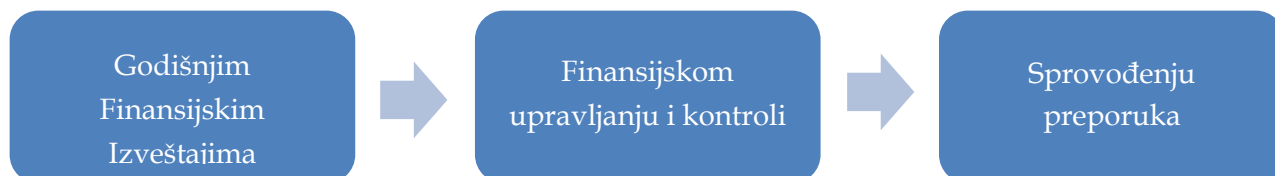
TABELA SADRŽAJA

Opšti sažetak	4
Delokrug i metodologija revizije	5
1 Mišljenje revizije o Godišnjim finansijskim izveštajima	6
2 Finansijsko upravljanje i kontrola	8
3 Napredak u primeni preporuka	24
Dodatak I: Objašnjenja različitih vrsta mišljenja revizije primenjenih od strane NKR	29
Dodatak II: Potvrdno pismo.....	31

Opšti sažetak

Izveštaj rezimira glavna pitanja koja proističu sa revizije Ministarstva Poljoprivrede, Šumarstva i Ruralnog Razvoja (MPŠRR), za 2019. godinu, koja obuhvaća Mišljenje Generalnog Revizora (GR) o Finansijskim Izveštajima. Pregled finansijskih izveštaja za 2019 godinu je izvršen u skladu sa Međunarodnim Standardima Vrhovnih Institucija Revizije (MSVIR).

Revizija je fokusirana na:

Zaključci

Godišnji finansijski izveštaji su pripremljeni u skladu sa zakonskim zahtevima, osim tehničke greške u obelodanjivanju potraživanja (pogledajte slučaj A6).

Finansijsko upravljanje i kontrola - i dalje je najizazovnija oblast sveukupnog upravljanja Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja (MPŠRR) i kao takvo zahteva mnoga poboljšanja, posebno u oblasti subvencija, isplate obaveza za poljoprivrednike i upravljanje imovinom.

MPŠRR nije obraćalo dužnu pažnju na sprovođenje preporuka i kao rezultat toga, većina preporuka iz prethodne godine ostala je neispunjena.

Mišljenje generalnog revizora¹

Nemodifikovano mišljenje

Prema našem mišljenju, Godišnji finansijski izveštaji MPŠRR za godinu koja je završila 31. decembra 2019. godine predstavljaju fer i istinite stavove u svim materijalnim aspektima.

Opširnije pogledajte poglavlje 1. ovog izveštaja.

¹ Prilog I objašnjava vrste mišljenja, u skladu sa MSVRI.

Delokrug i metodologija revizije

Revizija uključuje pregled i procenu finansijskih izveštaja i ostalih finansijskih podataka, kao u nastavku:

- Da li finansijski izveštaji daju pravilan i istinit prikaz finansijskih računa i pitanja za period revizije;
- Da li su finansijski podaci, sistemi i transakcije u skladu sa važećim zakonima i pravilnicima;
- Da li su funkcije unutrašnje kontrole odgovarajuće i efikasne; i
- Da li su preduzete odgovarajuće akcije za sprovođenje preporuka revizije.

Revizija je zasnovana na proceni rizika. Analizirali smo aktivnosti Ministarstva, nivo oslanjanja na menadžerske kontrole kako bi odredili nivo detaljnih testova, koji su potrebni za obezbeđivanje dokaza koji potkrepljuju mišljenje GR-a.

Postupci su uključili pregled unutrašnjih kontrola, sistema računovodstva, nadovezane supstancijalne testove kao i nadovezani aranžmani upravljanja do one mere koje mi smatramo potrebnim za efektivno obavljanje revizije. Nalazi revizije se ne trebaju smatrati kao sveobuhvatno odslikavanje svih slabosti koje mogu postojati, ili svih poboljšanja koje se mogu izvršiti na sistemima i postupcima koji su delovali.

Odeljci u nastavku pružaju detaljni opis nalaza i preporuka u svakoj revidiranoj oblasti.

1 Mišljenje revizije o Godišnjim finansijskim izveštajima

Revidirali smo GFI Ministarstva Poljoprivrede, Šumarstva i Ruralnog Razvoja (MPŠRR) za godinu završno sa 31 Decembrom 2019, u skladu sa Zakonom o NKR-u i Međunarodnim Standardima Vrhovnih Institucija Revizije. Revizijski pregledi su obavljeni kako bi se omogućilo davanje mišljenja o GFI, koji uključuju izveštaj o primanjima i isplatama u gotovom novcu i izveštaj o izvršenju budžeta, detaljno objavljeno.

Ne-modifikovano mišljenje

Prema našem mišljenju, Godišnji Finansijski Izveštaji MPŠRR za godinu završno sa 31 decembrom 2019, predstavljaju pravilan i istinit prikaz u svim materijalnim aspektima, u skladu sa Međunarodnim Standardima Računovodstva za Javni Sektor, prema računovodstvu zasnovanom na gotovom novcu.

Osnova za mišljenje

Revizija je izvršena u skladu sa Međunarodnim standardima vrhovnih revizorskih institucija (MSVRI). Prema ovim standardima, naše odgovornosti su opisane u nastavku u odeljku „Odgovornosti revizora za reviziju finansijskih izveštaja“. U skladu sa MSVRI 10 i 30, kao i drugim relevantnim zahtevima za reviziju GFI budžetskih organizacija, NKR je nezavisna od revidiranih subjekata. Smatramo da su revizorski dokazi koje smo dobili dovoljni i prikladni za pružanje osnova za mišljenje.

Odgovornost Menadžmenta za GFI

Generalni Sekretar Ministarstva Poljoprivrede, Šumarstva i Ruralnog Razvoja je odgovoran za pripremu i tačno predstavljanje Finansijskih Izveštaja u skladu sa Međunarodnim Standardima Računovodstva na Javnom Sektoru - Finansijskog Izveštavanja na osnovu Računovodstva Gotovog Novca. Takođe, menadžment je odgovoran za unutrašnje kontrole koje menadžment ocenjuje kao potrebnim za omogućavanje pripreme finansijskih izveštaja bez materijalno pogrešnih prikazivanja koje su uzrokovane bilo usred prevare bilo usred greške. To uključuje primenu Zakona br. 03/L-048 o Upravljanju Javnim Finansijama i Odgovornostima (sa izmenama i dopunama) i pravilnik br. 01/2017 o Godišnjem Finansijskom Izvešanju Budžetske Organizacije.

Ministar je odgovoran za obezbeđivanje praćenje procesa finansijskog izveštavanja Ministarstva.

Odgovornost Generalnog Revizora za reviziju GFI

Naša je odgovornost da na osnovu naše revizije izrazimo mišljenje o GFI. Revizija je izvršena u skladu sa MSVIR. Ovi standardi zahtevaju da se pridržavamo etičkih zahteva i da planiramo i izvršimo reviziju kako bismo stekli razumnu sigurnost o tome da finansijski izveštaji ne sadrže materijalno pogrešna prikazivanja.

Razumna sigurnost je visoki stepen sigurnosti međutim ne garantuje da će revizija koja se vrši u skladu sa MSVIR uvek identifikovati materijalno pogrešno prikazivanje kada ono postoji. Pogrešna prikazivanja se mogu pojaviti usled prevare ili greške a smatraju se materijalnim ukoliko, pojedinačno ili u grupi mogu da utiču na odluke koje se donose na osnovu ovih GFI.

Revizija uključuje obavljanje postupaka radi dobijanja dokaza u vezi sa finansijskim informacijama i obelodanjivanjima u GFI. Izabrani postupci zavise od procene revizora, uključujući i procenu rizika od materijalno pogrešnih prikazivanja u GFI bilo da se ona pojavljuju usled prevare ili greške. Tokom procene rizika, revizor uzima u obzir unutrašnje kontrole koje su relevantne za sastavljanje finansijskih izveštaja od strane entiteta, kako bi dizajnirao revizorske postupke koje su odgovarajući za okolnosti entiteta, ali ne u cilju izražavanja mišljenja o efektivnosti unutrašnjih kontrola entiteta.

Revizija uključuje i procenu prikladnosti korišćenih računovodstvenih politika, opravdanost računovodstvenih procena izvršenih od strane menadžmenta, kao i procenu prezentacije finansijskih izveštaja.

Mi komuniciramo sa menadžmentom subjekta revizije o obimu, planiranom vremenu revizije i značajnim nalazima revizije, uključujući bilo koje značajne nedostatke u unutrašnjoj kontroli koje identifikujemo tokom revizije.

Izveštaj revizije se objavljuje na veb stranici NKR-a, osim informacija koja se klasifikuju kao osetljive ili zbog drugih zakonskih i administrativnih zabrana, u skladu sa važećim zakonodavstvom.

Zahvaljujemo upravnu ekipu ministarstva za korektnu saradnju i pružanu pomoć tokom procesa revizije.

2 Finansijsko upravljanje i kontrola

Naš rad na Finansijskom upravljanju i kontroli (FUK) odražava detaljne revizorske aktivnosti za sisteme prihoda i rashoda u budžetskim organizacijama. Na poseban način smo se bavili upravljanjem budžetom, nabavkama, ljudskim resursima i imovinom i obavezama, kao i funkcijom interne revizije

Zaključak o finansijskom upravljanju i kontroli

U kontekstu finansijskih sistema, kontrole prihoda su uglavnom pogodne i sprovode se efikasno, ali kontrola niza oblasti rashoda zahteva dalje poboljšanje kako bi se sprečile moguće nepravilnosti. Glavne oblasti u kojima je potrebno više poboljšanja su izvršenje budžeta u kapitalnim investicijama, obrada plaćanja i upravljanje subvencijama / grantovima. Takođe, potrebno je poboljšati upravljanje imovinom i obelodanjivanje potraživanja.

2.1 Planiranje i sprovođenje budžeta

Ispitali smo izvore budžetskih sredstava i rashode sredstava po ekonomskim kategorijama. Ovo je prikazano u narednim tabelama:

Tabela 1. Izvori budžetskih sredstava (u€)

Opis	Početni budžet	Konačni budžet ²	2019 Realizacija	% Realizacija 2019	2018 Realizacija	2017 Realizacija
Izvori sredstava:	58,977,962	58,413,199	54,938,293	94%	52,675,811	50,811,220
Vladin grant - Budžet	52,478,474	51,913,711	51,029,046	98%	50,545,984	49,742,305
Finansiranje od pozajmljivanja	3,633,000	3,633,000	3,404,476	94%	2,006,038	516,714
Klauzula investiranja	2,183,333	2,183,333	12,000	1%	0	0
Prenesene iz prethodne godine	0	0	0	0	0	93,724
Sosptveni prihodi	183,155	183,155	110,151	60%	123,789	56,042
Prihodi KAŠ	500,000	500,000	382,620	77%	0	0
Spoljne donacije	0	0	0	0	0	402,435

Konačni budžet u odnosu na početni budžet smanjen je za 564,763€. To je rezultat smanjenja budžeta odlukama Vlade. Tokom 2019. godine, MPŠRR je potrošilo 94% završnog budžeta.

² Završni budžet - budžet usvojen od strane Skupštine naknadno prilagođen od strane Ministarstva finansija

Ispod su objašnjenja trenutnog stanja rashoda po ekonomskim kategorijama.

Tabela 2. Potrošnja sredstava po ekonomskim kategorijama (u€)

Opis	Početni budžet	Konačni budžet	2019 Realizacija	% Realizacija 2019	2018 Realizacija	2017 Realizacija
Potrošnja sredstava po ekonomskim kategorijama:	58,977,962	58,413,199	54,938,293	94%	52,675,811	50,811,220
Plate i dnevnice	2,601,599	2,619,825	2,619,825	100%	2,547,323	2,330,329
Roba i usluge	3,363,681	4,277,681	3,938,577	92%	3,648,813	2,416,802
Komunalije	135,660	102,671	70,328	68%	78,921	100,826
Subvencije i transferi	46,877,022	45,963,022	45,768,940	100%	43,667,249	43,868,507
Kapitalne investicije	6,000,000	5,450,000	2,540,622	47%	2,733,505	2,094,756

Objašnjenja o promenama u kategorijama budžeta:

- Budžet za plate i dnevnice u poređenju s početnim budžetom, povećan je za 18,226€. prema odluci Vlade Br. 02/113 od dt. 05.11.2019;
- Budžet za robe i usluge u poređenju s početnim budžetom, povećan je za 914,000€, kao rezultat transfera i preraspodele budžeta između kategorija;
- Budžet za subvencije i transfere smanjen je za 914,000€, prema odlukama kao rezultat transfera i preraspodele budžeta između kategorija; i
- Budžet za kapitalne investicije u poređenju s početnim budžetom, smanjen je za 550,000€, prema odlukama vlade o uštedi budžeta.

MPŠRR je pokazalo dobre performanse u pogledu izvršenja završnog budžeta od 94%, sa izuzetkom kategorije kapitalnih investicija, gde je potrošeno samo 47% završnog budžeta. Do toga je došlo zbog nesprovođenja projekta predviđenih investicionom klauzulom.

Prema ministarstvu, to se desilo zbog poštovanja procedura nabavke Svetske banke. Kao rezultat, potpisivanje ugovora i sprovođenje radova na projektu „Sanacija i modernizacija u sistemu za navodnjavanje u regionalnoj kompaniji za navodnjavanje Radonići i Dukađini“ prouzrokovali su odlaganja i realizacija isplata nije ostvarena prema planiranom planu“.

2.1.1 Prihodi

Prihodi koje je ministarstvo realizovalo za 2019. godinu su u iznosu od 2,324,319€. Prihodi su ostvareni od izdavanja licenci, prihoda od zakupa zemljišta date na korišćenje, takse na drva, itd. Iznos od 2,005,162€ ili oko 86% ukupnih prihoda realizovala je Kosovska agencija za šume (KAŠ), a ostatak su realizovali drugi departmani.

Tabela 3. Sopstveni prihodi (€)

Opis	2019 Primanja	2018 Primanja	2017 Primanja
Sopstveni prihodi	2,324,319	2,326,477	2,265,297
Ukupno	2,324,319	2,326,477	2,265,297

U odnosu na prošlu godinu, vrednost ostvarenih prihoda je približno ista sa malim smanjenjem 2,159€.

2.1.2 Plate i dnevnice

Konačni budžet za plate i dnevnice u 2019. godini bio je 2,619,825€, koji je realizovan u potpunosti. Broj zaposlenih prema budžetu bio je 402, dok je na kraju godine njihov broj bio 398. Testirali smo 27. uzoraka za značajne testove u vrednosti od 14,636€, kao i 10. uzoraka za testove usaglašenosti.

Naša revizija je identifikovala sledeća pitanja:

Pitanje B1 Slabost u angažovanju osoblja sa Ugovorima o specijalnim uslugama

Nalaz Prema članu 12. tačka 4. Zakona br. 03 / L-149 o civilnoj službi, imenovanja sa određenim vremenom u periodu kraćim od šest meseci vršit će se na osnovu ugovora zvanih „Ugovori o specijalnim uslugama“ koji podležu Zakonu o obveznim odnosima i za koji se primenjuje pojednostavljeni postupak zapošljavanja.

MPŠRR je angažovalo 88. službenika kroz Ugovore o specijalnim uslugama (USU), od čega 48. u ministarstvu, 31 u Agenciji za razvoj poljoprivrede (ARP) i 9. u Kosovskoj agenciji šuma KAŠ. S tim u vezi, identifikovali smo sledeće slabosti:

- Iz gore navedenih slučajeva, 25. od njih (17 u Ministarstvu i 8. ARP), Ministarstvo nije sprovelo nijedan postupak zapošljavanja u skladu sa zakonskim zahtevima; i
- Dok, 51. službenik angažovani kroz USU (26 u Ministarstvu i 25. u ARP) nastavljeno je iz prethodnih godina, gde je period angažovanja tih službenika duži od roka utvrđenog zakonskim pravilima, preko šest meseci.

Prema zvaničnicima MPŠRR, to se desilo zbog potrebe za osobljem i neodobravanja budžeta za dodatno osoblje.

Rizik Utvrđene slabosti mogu rezultirati nedostatkom konkurencije i lošim kvalitetom pruženih usluga. U nedostatku kontrole, Ministarstvo rizikuje povećanje neplaniranih rashoda koji mogu uticati na stagnaciju realizacije ostalih postavljenih ciljeva.

Preporuka B1 Ministar mora osigurati da se preduzmu mere za prekid prakse zaključivanja ugovora bez procedura za regrutaciju i da se trajanje ovih sporazuma vrši u skladu sa odgovarajućim zakonodavstvom. Ako postoji potreba za dodatnim zapošljavanjem u Ministarstvu (redovna radna mesta), da osigura da budžet sledećih godina u kategoriji plata i dnevnica obuhvata plate svih potrebnih zaposlenih, obrađujući ih kroz platni sistem.

2.1.3 Roba i usluge

Konačni budžet za robu i usluge (uključujući komunalije) u 2019. godini bio je 4,380,352€, dok je potrošeno 4,008,905€ ili 92%.

Troškovi za robu i usluge odnose se na nabavku potrošnog materijala, održavanje, IT opremu, gorivo, troškove najma, ugovorne usluge, komunalne usluge, nabavku laboratorijskih preparata u Poljoprivrednom institutu u Peći itd.

Testirali smo 35. uzoraka za značajne testove u vrednosti od 2,090,678€ kao i pet (5) uzoraka za testove usaglašenosti.

Naša revizija je identifikovala sledeća pitanja:

Pitanje A1 – Zaključivanje ugovora sa EO za usluge koje može da izvrši samo Ministarstvo, odnosno Kosovski poljoprivredni institut (KPI)

Nalaz Zakon o javnim nabavkama br. 04 / L-042 sa amandmanima, član 9. kojim se definišu potrebe koje treba ispuniti, tačka 1. precizira da pre nego što počne sa obavljanjem bilo koje aktivnosti nabavke, GAS ugovornog autoriteta mora da obezbedi formalnu procenu potreba i da se rezultati ove procene formalno beleže u pisanom obliku i čuvaju u dokumentaciji ugovornog autoriteta. Takođe, tačka 4. ovog člana zahteva da, ako je autoritet za ugovaranje javni organ, takav organ vlasti mora da preduzme razumne mere da obezbedi da materijali koji zadovoljavaju ove potrebe nisu dostupni nijednom drugom javnom organu.

Međutim, ugovor „Podrška poljoprivrednicima za analizu zemljišta, obuku, savete i preporuke za rezultat analize zemljišta“ potpisan je 22.06.2018 u iznosu od 176,199€ sa ekonomskim operaterom, uprkos činjenici da takvu analizu može izvršiti Kosovski poljoprivredni institut koji deluje u okviru ministarstva.

Do toga je došlo zbog pogrešne odluke rukovodstva MPŠRR da ugovara za obavljanje ovih usluga.

Rizik Neupotreba ljudskih i tehnoloških resursa kojima raspolaže Poljoprivredni institut i zaključivanje ugovora sa privatnim ekonomskim operaterom utiče na nerazumno trošenje budžetskih sredstava.

Preporuka A1 Ministar treba da ispita razloge i potrebu za nabavkom usluga koje bi PIK mogao da izvrši, kao i da osigura da pre pokretanja bilo koje aktivnosti nabavke, bude uzet u obzir član 9.4 ZJN kako ne bi usluge koje mogu obavljati organi / instituti koji posluju u okviru samog ministarstva bile ugovorene.

Pitanje A2 - Nedostaci u postavljanju kriterijuma za aktivnosti nabavke

Nalaz	<p>U aktivnosti nabavke "Prevodilačke usluge za potrebe MPŠRR" u obaveštenju o ugovoru od 10.03.2017. član III.2.4 tehnički i profesionalni kapaciteti, jedan od zahteva bio je da EO ima 4 prevodioca, od kojih su dva prevodioci sa albanskog na engleski i obratno, kao i dva prevodioca sa albanskog na srpski. Međutim, kod zataženih dokaza nisu zahtevani odgovarajući dokazi, poput radnih ugovora ili pred-ugovori, da bi se dokumentovalo da EO ima ili će zaposliti potrebno osoblje. Umesto toga, zatraženi su kao dokaz CV, reference za posao i diplome osoblja.</p> <p>Kao rezultat toga, potpisan je ugovor sa ekonomskim operatorom (EO) koji nije pružio odgovarajuće dokaze da bi dokumentovao da ima dovoljno osoblja kako se zahteva u tenderskom dosijeu, pa je EO pružio reference za zaposlene koje su izdate u 2016. godini. To se desilo zbog nepažnje prilikom postavljanja kriterijuma.</p>
Rizik	<p>Ne određivanje odgovarajuće dokumentacije koja bi dokazala da ekonomski operater ima dovoljno osoblja za obavljanje usluga, može uticati da bude nagrađen ugovorom OE koji nema dovoljno osoblja i kao rezultat toga ima poteškoća u obavljanju usluga.</p>
Preporuka A2	<p>Ministar mora osigurati da prilikom obavljanja aktivnosti nabavke, kriterijumi koje je postavio departman za nabavke moraju biti jasni, a potrebni dokazi moraju biti u skladu sa utvrđenim kriterijumima.</p>

2.1.4 Subvencije i transferi

Konačni budžet za subvencije i transfere bio je 45,963,022€. Od toga je u 2019. potrošeno 45,768,940€. Subvencionisanje Ministarstva zasniva se na Programu za poljoprivredu i ruralni razvoj/PPRR 2014-2020. Implementacija ovog programa vrši se na godišnjem nivou prema Programu za ruralni razvoj i Programu za direktna plaćanja. Ove politike izrađuje Departman za razvoj poljoprivredne i tržišne politike, kao i Departman za politike ruralnog razvoja. Njihovu implementaciju vrši ARP, dok njihovo plaćanje vrši departman za finansije Ministarstva.

U ovoj oblasti testirali smo 100. uzoraka za značajne testove u vrednosti 3,102,059€ i 13. uzoraka za testove usaglašenosti.

Utvrdjeni nedostaci su sledeći:

Pitanje A3 - Neodređivanje rokova u programima i AU 16/2019 za grantove i AU 17/2019 za direktna plaćanja kao i kašnjenja u odobravanju

Nalaz Program za direktne isplate 2019. i Administrativno uputstvo 17/2019 kao i Administrativno uputstvo za grantove 16/2019 moraju imati jasno definisane vremenske rokove za odobrenje i realizaciju isplate.

Administrativno uputstvo 16/2019 o grantovima, član 28. stav 3. i 4. kaže da se administrativni postupak završava u roku od 45. dana od prijema zahteva do informativnog pisma o proceni prijave. Dok se prema istom uputstvu ne postavlja vremensko ograničenje od informativnog pisma kojim se obaveštava o proceni prijave do odobrenja projekta.

Primetili smo da MPŠRR nije odredio vremensko ograničenje za odobravanje programa direktnih plaćanja. Ovaj program je odobren 27.05.2019. Ova činjenica je uzrokovala odlaganja u procesu subvencionisanja, počevši od poziva za prijavu, terenske kontrole do finalizacije plaćanja.

Identifikovali smo da je u četiri slučaja zahtev apliciranja podnesen u martu 2018. godine, dok su plaćanja u iznosu od 110,247€ izvršena nakon godinu dana, u martu 2019.

To je nastalo zbog nepažnje u izradi programa i administrativnih uputstava za subvencije i grantove.

Rizik Implementacija odgođenih programa može rezultirati kašnjenjima u sprovođenju Projekata od strane poljoprivrednika i prenošenjem ugovornih / finansijskih obaveza na naredne godine. Nedostatak rokova za direktne isplate i nedostatak rokova nakon administrativnih postupaka po osnovu grantova mogu uticati da se godišnji ciljevi ministarstva ne postignu.

Preporuka A3 Ministar mora osigurati da Autoritet upravljanja na vreme izradi program kako bi blagovremeno sproveo mere. Takođe, da se osigura da su rokovi postavljeni za direktna plaćanja u skladu sa izdvajanjima budžeta i, u zavisnosti od raspoloživosti budžetskih sredstava, da se postave rokovi za odobravanje projekata za grantove.

Pitanje B2 - Loše ocenjivanje avansa grantova

Nalaz Prema Finansijskom pravilu 01/2013 - Potrošnja javnog novca, član 18 - Iniciranje rashoda, tačka 3. Rashodi moraju imati odgovarajuće šifre, definisane Administrativnim uputstvom za računovodstveni plan.

U četiri slučaja primetili smo da su avansi za grantove evidentirani kao rashodi u različitim kodovima, od čega su tri plaćanja u iznosu od 202,152€ evidentirana u ekonomskom kodu 23210 (restrukturiranje fizičkog potencijala), dok je uplata u iznosu od 79,999€ zabeležena u šifri 23220 (upravljanje izvorima navodnjavanja u poljoprivredi). Ove isplate su morale biti evidentirane kao avansi.

To se desilo zato što u računovodstvenom planu nije postojala posebna šifra i ministarstvo nije uputilo zahtev Ministarstvu finansija da otvori poseban kod koji reguliše prirodu ovih plaćanja.

Rizik Realizacija troškova iz neadekvatnog koda izaziva nejasnoće u odnosu na nastale troškove, kao i povećava rizik za nepravedno prikazivanje troškova u GFI.

Preporuka B2 Ministar mora osigurati da se svi rashodi evidentiraju u odgovarajućem ekonomskom kodu prema važećim finansijskim pravilima i administrativnim uputstvima, u slučaju da nijedan od kodeksa u računovodstvenom planu ne odgovara, tada treba zahtevati od Trezora novi kod za avans subvencije / grantova.

2.1.5 Kapitalne investicije

Konačni budžet za kapitalne investicije u 2019. godini bio je 5,450,000€, dok je potrošeno 2,540,621€ ili 47%. Oni se odnose na izgradnju i sanaciju sistema za navodnjavanje, sanaciju putne mreže u vinogradarskim oblastima, integrisani poljoprivredni informacioni sistem, povećanje laboratorijskih kapaciteta itd.

Od 24. uzorka odabranih za značajne testove u vrednosti od 1,904,554€ i pet (5) uzoraka za testove usaglašenosti, identifikovali smo sledeća pitanja:

Pitanje B3 - Kašnjenja u realizaciji projekta i dodatni troškovi kao rezultat loše izrade dizajna i tehničkih specifikacija od strane jedinica koje traže

Nalaz Član 28. stav 10. Zakona o javnim nabavkama predviđa da je „Ugovarački autoritet odgovoran za izradu Izvršnog projekta koji mora biti obavezno priložen Tehničkim specifikacijama koje su deo tenderskog dosijea. Nijednom ugovornom organu nije dozvoljeno da izdaje tendersku dokumentaciju, a da ne doda detaljan opis projekta. " U ugovorima potpisanim između MPŠRR-a i Ekonomskih operatera (EO) za realizaciju kapitalnih projekata određuje se vremenski rok za realizaciju radova prema dinamičkom planu i takođe se predviđa primena kazne u slučaju nerazumnih odlaganja.

Identifikovali smo dva slučaja kada radovi nisu izvedeni u skladu sa dinamičkim planom koji je predviđen ugovorom. MPŠRR je zaključio aneks ugovore za dodatne radove koji su rezultirali troškovima u iznosu od 246,750€, a koji su se dogodili kao rezultat nepravilnog tehničkog dizajna i neadekvatnih tehničkih specifikacija koje su se pojavile na terenu tokom realizacije projekata:

- Projekat širenja navodnjavanja u selima Pantina i Samadrađe -Vučitern. Ugovor je potpisan 31.07.2017 sa EO u finansijskoj vrednosti od 538,299€. Rok za završetak radova bio je 128. radnih dana. Dana 17.12.2018. napravljen je dodatni aneks ugovora u iznosu od 49,015€. Tehnički prijem je izvršen 18.07.2019; i
- Proširenje sistema za navodnjavanje u selima Pirane, Landovica, Tupec i Krajc (opština Prizeren). Ugovor je potpisan 25.10.2017 sa EO. Ugovor je potpisan u iznosu od 633,089€, a rok za završetak radova je 123. radna dana.

Dana 25.07.2018. potpisan je ugovor u iznosu od 135,220€ za nastavak proširenja sistema za navodnjavanje za gore navedeni projekat. Rok za završetak radova bio je 28. radnih dana, a zatim 11.12.2018 zaključen je dodatni aneks ugovora u iznosu od 62.515€ gde su radovi na ovom aneksu ugovora završeni 25.03.2019. Tehnički prijem je izvršen 21.10.2019.

Kašnjenja u izvođenju radova rezultat su nepravilnog tehničkog dizajna i nepotpunih tehničkih specifikacija, pri čemu su tokom realizacije projekta na terenu izvršeni dodatni radovi i promene odredišta za ugradnju cevi za navodnjavanje, koje nisu obuhvaćene početnim ugovorom. Dok je tehnički prijem izvršen sa zakašnjenjem zbog atmosferskih uslova (ispuštanje vode) iz hidrosistema Ibar Lepenc.

Rizik Nepravilna izrada specifikacija povećava rizik od implementacije projekta u skladu sa tehničkim građevinskim standardima, kao i kašnjenja u njihovoj primeni. To takođe utiče na povećanje konačnih troškova projekata i neuspeh u postizanju postavljenih godišnjih ciljeva ministarstva.

Preporuka B3 Ministar mora osigurati da pre sastavljanja tenderskog dosijea definisani projekti imaju potpune i jasne specifikacije svih pozicija građevinskih radova od strane jedinica koje podnose zahtev, tako da se sprovođenje projekata vrši blagovremeno i kvalitativno.

Pitanje A4- Kašnjenje u obaveštenju o potpisivanju ugovora

Nalaz Prema članu 41 / A ZJN, u Obaveštenju o potpisivanju ugovora navedeno je „Ako je autoritet za ugovaranje potpisao javni ugovor koristeći otvorene, ograničene, konkurentne procedure sa pregovorima, pregovarajući bez objavljivanja, procedure cena ili procedure sa minimalnim vrednostima, takav Ugovorni autoritet u roku od dva (2) dana nakon potpisivanja takvog ugovora, pripremiće obaveštenje za potpisivanje ugovora na jezicima navedenim u članu 13. ovog zakona.”.

MPŠRR je dana 13.09.2019 razvilo aktivnosti nabavke za kapitalni projekat Uspostavljanje laboratorijskih kapaciteta na Poljoprivrednom institutu Kosova-Peć (PIK). Ugovor je potpisan 12.11.2019, dok je najava za potpisivanje ugovora urađena 16.12.2019, odnosno posle odlaganja 32. kalendarska dana.

S tim u vezi, menadžment MPŠRR nam nije dao objašnjenja u vezi sa razlogom kašnjenja ovog obaveštenja.

Rizik Kašnjenja u obaveštavanju o dodeli ugovora mogu prouzrokovati da Ekonomski operater ne isporuči isporuke ili usluge u rokovima određenim u ugovoru, što će se zatim odraziti na ostvarenje ciljeva ministarstva.

Preporuka A4 Ministar mora da obezbedi adekvatan nivo odgovornosti za sprovođenje rokova utvrđenih za obaveštenje o dodeli ugovora u skladu sa zahtevima Zakona o javnim nabavkama.

2.2 Kapitalna i nekapitalna imovina

Neto vrednost predstavljena u GFI-u kapitalnih sredstava (preko 1,000€) je 43,350,976€, vrednost nekapitalnih sredstava je 346,375€, a vrednost zaliha je 60,487€.

Naša revizija je utvrdila sledeće nedostatke:

Pitanje A5 – Nedostaci u upravljanju imovinom

Nalaz Uredba br. 02/2013 - O upravljanju nefinansijskom imovinom u budžetskim organizacijama član 12. stav 2. i 3. predviđa: „Do prihvatanja nefinansijske imovine, finansirajuće budžetske organizacije će registrovati transakciju u sledećoj kategoriji ulaganja. U trenutku kada je nefinansijska imovina prešla sva pravila i postupke prihvatanja od strane budžetske organizacije, koja stiče pravo vlasništva nad odgovarajućom imovinom, sledeća kategorija ulaganja zatvorena je u registre primajuće budžetske organizacije i budžetske organizacije za sufinansiranje”.

Primetili smo da je kapitalni projekat za "Sistem za navodnjavanje naselja: Pirane, Landovica, Tupec i Kraj-SO Prizren" završen, a tehnički prijem je izvršen 21.10.2019, dok se u registrima imovine MPŠRR to i dalje registruje kao naknadna ulaganja u iznosu od 830,435€.

Sa druge strane, vrednost kapitalne imovine predstavljene u GFI-u je potcenjena za 52,892€, koja nisu evidentirana u imovinskim registrima, dok vrednost imovine ispod 1,000€ predstavljena u GFI-u nije tačna, pa je precenjena za 5,000€ iz razloga što je neka imovina u vrednosti većoj od 1000€ registrovana u ISUFK-u i sistemu e-imovine.

Takođe, imovina zemljišta Poljoprivrednog instituta Kosova (PIK) u iznosu od 8,378,511€, još uvek se ne kontroliše i koristi od PIK, ali istu koriste privatne osobe. Ova procena je zasnovana na podacima iz Kosovske katastarske agencije (KKA) gde je titular imovine PIK. Ovaj nalaz je predstavljen i u izveštajima prethodnih godina.

Primećeni nedostaci su posledica nedostatka kontrole nad identifikacijom grešaka u registrima imovine, pogrešnih registracija u sistemu, a u posebnim slučajevima zbog nedostatka koordinacije između službenika imovine i drugih jedinica koje bi trebale biti informisane o završenom projektu i ne komuniciranje sa opštinom da im imovinu prenese na njihove račune.

Rizik Nedostatak potpunih i tačnih informacija o raspoloživim sredstvima MPŠRR utiče na loše upravljanje imovinom i nepravilno predstavljanje u GFI-u, u ovom slučaju zadržavanje imovine kao stalne investicije onemogućava njenu amortizaciju i to utiče na precenjivanju imovine.

Preporuka A5 Ministar mora osigurati da odgovorni službenici imaju tačne podatke o registru imovine. Pored toga, za završene projekte se finalizira proces prenosa vlasništva na opštinu i isti se uklanja iz registra.

Pitanje C1 – Neregistracija nefinansijske imovine i neusklađivanje popisa inventara sa registrom imovine

Nalaz Uredba br. 02-2013 o upravljanju nefinansijskom imovinom, član 6, stav 3: „zahteva da kapitalna imovina mora biti registrovana u ISUFK-u, a nekapitalna imovina i zalihe moraju biti registrovani u sistemu, e-imovine “. Nadalje, članom 19. pomenute uredbe propisano je da komisija za popis imovine treba sastaviti opšti izvještaj o popisu imovine i uporediti stanje inventara sa stanjem u registrima nefinansijske imovine.

Naša revizija je utvrdila sledeće nedostatke:

- Kapitalna imovina (preko 1000€) je potcenjena jer isplata u iznosu od 54,827€ (tekuće investicije) nije evidentirana u ISUFK-u; i
- Nekapitalna imovina (ispod 1000€) je precenjena, jer 5. oprema: dve klime za sušenje uzorka, nabavna vrednost za svaki je 1,000€ i tri Tehničke vage 2200g / 0.01 mg nabavne vrednosti za svaki po 1,000€, (ukupno 5,000€), ta imovina je registrovana u ISUFK-u i takođe je pogrešno registrovana u sistemu e-imovine.

Komisija je blagovremeno izvršila popis za 2019. godinu, ali nije uskladila situaciju popisa/inventarizacije sa registrima nefinansijske imovine.

To se desilo zbog lošeg funkcionisanja unutrašnjih kontrola i nemara zvaničnika da usklade stanje popisa sa imovinskim registrom.

Rizik Neregistriranje imovine kao i neusklađivanje registra inventara sa evidencijama nefinansijske imovine utiče na pogrešan prikaz imovine u GFI-u i istovremeno povećava rizik od gubitka ili zloupotrebe imovine.

Preporuka C1 Ministar mora preduzeti mere da obezbedi potpunu i tačnu registraciju imovine, kako je predviđeno Uredbom br. 02/2013 o upravljanju nefinansijskim sredstvima. U isto vreme, da obezbedi da Komisija za inventarizaciju uporedi stanje imovine prema izveštaju o inventaru sa stanjem u registrima imovine i odražava moguće promene u GFI.

2.3 Potraživanja

Vrednost potraživanja predstavljena u GFI-U 2019 bila je 3,447,906€, ali je ta vrednost precenjena sa 114,100€.

Potraživanja se uglavnom odnose na zakupnine. Većina njih pripada KAŠ i odnose se na obavezu EO-a prema KAŠ-a za ponovnu obradu zemljišta nakon njihove eksploatacije. U većini slučajeva KAŠ je podnela tužbu protiv EO-a koji nisu ispunili svoje obaveze prema KAP-u na vreme.

Naša revizija je utvrdila sledeće nedostatke:

Pitanje A6 - Precenjena potraživanja u GFI-u

Nalaz Prema pravilu 01/2017 Za godišnje izveštavanje Budžetskih organizacija, član 16, Budžetske organizacije koje prikupljaju prihode dužne su da vode evidenciju o naplaćenim prihodima i fakturisanim i nenaplaćenim iznosima. Potraživanja se obelodanjuju u Godišnjem finansijskom izveštaju u odgovarajućoj tabeli prema vrsti prihoda.

Primetili smo da objavljivanje potraživanja nije pravilno odraženo u GFI. Vrednost potraživanja koja su predstavljena u GFI-u je precenjena jer su prihodi ostvareni u iznosu od 114,101€ predstavljeni kao potraživanja.

To se dogodilo zato što MPŠRR nije sprovelo procedure interne kontrole tako što nije verifikovala koji su slučajevi plaćeni, a koji nisu.

Rizik Precenjenost potraživanja utiče na nepravilno predstavljanje računa u GFI-u.

Preporuka A6 Ministar treba da obezbedi da se u slučaju pripreme GFI-a primenjuju adekvatni postupci unutrašnje kontrole kojima se verifikuje tačnost i potpunost podataka za potraživanja.

2.4 Obaveze

2.4.1 Nesiplaćene obaveze

Izveštaj o neisplaćenim obavezama prema dobavljačima u GFI-u na kraju 2019. godine bio je 8,232,624€. Od toga, 8,100,870€ ili 98% su obaveze prema poljoprivrednicima, koje su prenete za plaćanje u 2020. Razlog neplaćanja tih obaveza je: kasno prihvatanje nekih faktura, i ne kompletiranje dokumentacije.

Vrednost neizmirenih obaveza i dalje je veoma visoka, a ovo se pitanje ponavlja godinama.

Pitanje B4 - Kašnjenje u plaćanju obaveza

Nalaz	<p>Rokovi za isplatu grantova određeni su smernicama koje donosi ministarstvo za sprovođenje odobrenih godišnjih programa. Na osnovu ovih smernica, isplate se moraju izvršiti 20. dana nakon donošenja odluke ili 40. dana od dana podnošenja zahteva za plaćanje, osim ako se prekoračenje roka izvrši iz bilo kojeg objektivnog razloga.</p> <p>Iz 100. pregledanih uzoraka, u 35. slučajeva u ukupnoj vrednosti od 1,653,384€, primetili smo da su isplate premašile rokove utvrđene za plaćanje. Kašnjenja u ispitivanim slučajevima bila su i do šest meseci. Prema objašnjenjima rukovodstva ministarstva, to je posledica neodgovarajućeg izdvajanja budžeta za rashode od strane Ministarstva finansija.</p>
Rizik	Takve prakse ministarstva stvaraju ozbiljne probleme poljoprivrednicima ili korisnicima ovih sredstava, jer oni mogu započeti aktivnosti i ući u obaveze na osnovu plaćanja ili nadoknade koju će izvršiti ministarstvo.
Preporuka B4	Ministar mora osigurati da dodeljivanje subvencija i grantova od strane nadležnih komisija neće biti izvršeno pre nego što sredstva budu sigurna i spremna za isplatu u skladu sa rokovima utvrđenim u propisima. Problemi s dodelom sredstava trebaju se rešiti u saradnji sa Ministarstvom finansija.

2.4.2 Potencijalne obaveze

Vrednost potencijalnih obaveza predstavljenih u GFI iznosila je 912,349€.

U ovoj oblasti nemamo preporuka.

2.4.3 Ugovorene obaveze

Vrednost ugovorenih obaveza prema izveštajima MPŠRR je 18,021,677€.

Ugovorene obaveze uglavnom se tiču kategorije subvencija i transfera. Razlog da se ne nastavi dalje sa ovim ugovornim obavezama je kašnjenje u potpisivanju, od strane Ministarstva MPŠRR, Programa poljoprivrede i ruralnog razvoja i rokova predviđenih u Administrativnim uputstvima: A/U br. 16/2019 o merama i kriterijumima podrške za ruralni razvoj za 2019. i A/U br. 18/2019.

2.5 Funkcija unutrašnje revizije

Jedinica za unutrašnju reviziju (JUR) radi sa tri člana osoblja - VD/direktorom JUR-a i dva revizora. Revizije se obavljaju prema strateškom i godišnjem planu i uključuju područja sa više osjetljivosti i rizika.

Pored Strateškog plana, JUR je izradila Godišnji plan rada kojim je definisala nekoliko oblasti revizije za 2019. godinu.

JUR je za 2019. godinu planirala deset (10) revizija, od kojih je tokom 2019. godine izvršeno osam (8) revizija prema godišnjem planu rada 2019, dok su dve (2) revizije planirane za KAŠ sprovele JUR KAŠ jer je u drugoj polovini 2019. godine ova jedinica počela sa radom. Izveštaji revizije sadrže zaključke i preporuke koji identifikuju neke nedostatke u sistemu interne kontrole MPŠRR-a..

Takođe, u okviru MPŠRR-a postoje dve odvojene Jedinice unutrašnje revizije, jedna unutar ARP-a (osnovana 2018) koja se sastoji od 2. člana osoblja - direktora JUR-a i jednog revizora, dok je druga u KAŠ-u koja posluje samo sa jednim revizorom i osnovana je 2019. godine na osnovu Uredbe br. 16/2014 o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta u Kosovskoj agenciji za šume koju je odobrila Vlada.

KAŠ je nakon osnivanja JUR-a 04.12.2019 zatražila od CJH /UR-MF da ova jedinica postane deo databaze CJH /UR-MF, kako bi se primenila zakonska regulativa na snazi za ispunjavanje obaveza prema CJH /UR-MF, sprovodeći redovno izveštavanje i aktivno učestvujući u svim aktivnostima koje ova jedinica organizuje za dotične jedinice Unutrašnje revizije na nivou javnih institucija Republike Kosovo, ali KAŠ još uvek nije dobila odgovor od CJH/UR. Međutim, KAŠ treba da ponovi zahtev CJH/MF i da u saradnji sa CJH/UR omogući JUR u KAŠ-u da postane deo ove baze podataka.

MPŠRR je osnovalo Odbor za reviziju u martu 2019. godine, a odbor se sastoji od tri člana (dva spoljna člana i jedan unutrašnji član). Tokom 2019. godine održao je pet sastanaka na kojima je sastavljen i zapisnik.

Naša revizija je identifikovala sledeća pitanja:

Pitanje A7- Nedostaci u sprovođenju godišnjeg plana rada ARP

Nalaz	<p>Prema godišnjem planu rada za 2019. godinu JUR u ARP koja posluje sa dva člana osoblja - direktorom JUR-a i jednim revizorom, planirala je da izvrši 13. revizija za 2019. godinu.</p> <p>Međutim, tokom 2019. godine obavljene su samo dve revizije (jedan izveštaj sa zahtevom za „Postupke povratka avansa od primalaca grantova Programa ruralnog razvoja 2015, pododsek 103.3 - Prerada voća i povrća“, kao i jedan memorandum o sprovođenju revizije uzoraka za 2012. godinu u okviru revizije sa zahtevom za „PRR 2012-2018“).</p> <p>Prema rečima direktora JUR-a u ARP, kašnjenja u primeni godišnjeg plana 2019. posledica su nedostatka revizorskog osoblja i revizija na zahtev sa širokim obimom.</p>
Rizik	<p>Nesprovođenje godišnjeg plana rada JUR-a utiče na ne-identifikaciju nedostataka u sistemu unutrašnje kontrole u ARP-u i samim tim i ne preduzimanje neophodnih mera od strane menadžmenta u realnom vremenu kako bi se otklonili nedostaci koji uzrokuju prepreke u postizanju ciljeva ARP-a.</p>
Preporuka A7	<p>Ministar/glavni izvršni direktor ARP mora da obezbedi da JUR ARP funkcioniše sa dovoljno kapaciteta da bi se izvršile revizije planirane godišnjim planom rada i da bi obim JUR-a bio fokusiran na tekuću godinu.</p>

3 Napredak u primeni preporuka

Naš revizorski izveštaj za GFI za 2018. godinu rezultirao je sa 14. preporuka. Za to je MPŠRR pripremio Akcioni plan kojim je precizirano kako sprovesti date preporuke.

Do kraja naše revizije za 2019. godinu: sprovedeno je pet (5) preporuka, jedna (1) je u procesu primene, sedam (7) preporuka je neispunjeno, a jedna (1) se smatra zaključenom neispunjenom. Za potpuniji opis preporuka i njihovog postupanja, pogledajte Tabelu 4.

MPŠRR nije podnelo Izveštaj o napretku u sprovođenju preporuka (30. septembra i 15. marta) u skladu sa zahtevima Uredbe o radu o sprovođenju revizije i akcionih planova.

Tabela 4 Rezime preporuka iz prethodne godine i 2019. godine

Br	Oblast revizije	Preporuke 2018. godine	Preduzete akcije	Status
1	GFI	Ministarka treba da osigura tačno predstavljanje svih informacija u GFI, uključujući informacije u vezi sa imovinama, kontingentnim imovinama i kontingentnim obavezama. Tome treba prethoditi evidentiranje i njihovo registrovanje u registrima ministarstva. Takođe, Ministarka i Generalni direktor PIK-a, trebaju da osiguraju da su preduzete neophodne zakonske mere kako bi se korišćene imovine od privatnih lica vratile pod kontrolu PIK-a.	Nisu preduzete nikakve mere za sprovođenje ove preporuke.	Ne sprovedeno
2	GFI	Ministarka treba da obezbedi sistematski nadzor trošenja budžeta. Za prevazilaženje eventualnih identifikovanih barijera, trebaju se odrediti konkretne i praktične mere kako bi se izvršenje budžeta učinilo u skladu sa planom troškova. Godišnji programi poljoprivrede se trebaju usvojiti na vreme, kako bi omogućili izbegavanje kontinuiranih prenosa obaveza za narednu godinu.	Nisu preduzete nikakve mere za sprovođenje ove preporuke.	Ne sprovedeno

3	GFI	Ministarka treba da razmotri zašto su se takvi slučajevi desili, i da prekine prakse privremenog angažovanja osoblja za redovne pozicije. U slučaju potrebe, za posebne usluge, one se trebaju osigurati podležući pravnim zahtevima i procedurama.	Nisu preduzete nikakve mere za sprovođenje ove preporuke.	Ne sprovedeno
4	Subvencije i transferi	Ministarka treba da zatraži od odgovornih lica, osnaživanje mehanizama za upravljanje i nadgledanje troškova o kojim je reč, kako bi se dobila obrazloživa bezbednost da se dati novac koristi pravično i u skladu sa objektivima subvencije.	Nismo naišli na takve slučajeve tokom 2019. godine.	Sprovedeno
5	Subvencije i transferi	Ministarka treba da ojača kontrole odobrenja isplata, za podršku LAG-ova, i u slučajevima kada njihovo izveštavanje nije u skladu sa određenim kriterijumima i sa odobrenim projektom, treba tražiti povratak sredstava, kao što je predviđeno u uputstvu i drugim uredbama.	Nismo naišli na takve slučajeve tokom 2019. godine.	Sprovedeno
6	Kapitalne Investicije	Ministarka treba da osigura da se primenjuju na striktan način pravni zahtevi u izradi tehničkih specifikacija od tražećih jedinica, pre primene dosijea tendera, kako bi se sprovođenje projekata realizovalo na vreme, i bez dodatnih troškova.	Nisu preduzete nikakve mere za sprovođenje ove preporuke.	Ne sprovedeno
7	Kapitalne Investicije	Ministarka treba da osigura da Službenik za troškove vrši neophodnu kvalifikaciju troškova po odgovarajućim računima prema računovodstvenim planom i kao rezultat toga, i u finansijskim izveštajima. U slučaju da se nijedan od kodova u računovodstvenom planu ne slaže, onda se treba tražiti od Trezora da se doda jedan novi kod za vodovodni sistem.	Nisu preduzete nikakve mere za sprovođenje ove preporuke.	Ne sprovedeno

8	Zajednička pitanja	Ministarka treba da uspostavi finansijsku disciplinu i da zahteva od finansijskih službenika da tačno primenjuju procedure troškova, i da se sve priznanice plate unutar određenih zakonskih rokova.	Nisu preduzete nikakve mere za sprovođenje ove preporuke.	Ne sprovedeno
9	Imovina	Ministarka treba da pokrene izradu unutrašnjih procedura za upravljanje imovinom i da obezbedi efektivnije upravljanje i u skladu sa pravilima. Takođe, treba da obezbedi da će komisija za inventarizaciju izvršiti harmonizaciju izveštaja harmonizacije imovina sa registrima organizacije pre pripreme GFI-a za 2019. godinu. Sem toga, sva oprema se treba evidentirati u registrima imovine.	Nisu preduzete nikakve mere za sprovođenje ove preporuke.	Ne sprovedeno
10	Imovina	Ministarka treba da osigura da povodom kupovine robe, budu određene Komisije za njihov prijem u skladu sa odredbama pravilnika na snazi. Takođe, treba se osigurati da se opreme stave u funkciju odmah nakon kupovine, kako se ne bi amortizovale ne korišćenjem.	Nismo naišli na takve slučajeve tokom 2019. godine.	Sprovedeno
11	Potraživanja	Ministarka treba da osigura nadzor primene ugovora za davanje pod zakup poljoprivrednih zemljišta, kako bi se osiguralo da ugovornici izmire svoje obaveze prema sporazumu, u suprotnom, ugovori se trebaju prekinuti.	U većini slučajeva podnete su tužbe protiv onih koji nisu ispunili svoje obaveze iz ugovora.	Delimično sprovedeno
12	Neizmirene obaveze	Ministarka treba da osigura da nijedna podela subvencija i grantova od odgovarajućih komisija ne bude izvršena pre nego što fondovi budu osigurani i spremni za isplatu, u skladu sa utvrđenim vremenskim rokovima prema uredbi. Problemi sa posvećivanjem sredstava trebaju se rešiti u saradnji sa Ministarstvom finansija.	Nismo naišli na takve slučajeve tokom 2019. godine.	Sprovedeno

13	Sistem unutrašnje revizije	Ministarka treba da osigura funkcionisanje Komiteta revizije, koji treba da pregleda rezultate unutrašnje revizije i preduzete akcije od strane menadžmenta u vezi sa preporukama unutrašnjeg i spoljnog revizora.	Odbor za reviziju je funkcionalan.	Sprovedeno
14	Menadžersko izveštavanje, polaganje odgovornosti i upravljanje rizikom	Ministarka treba da osigura preduzimanje neophodnih mera u prosleđivanju Uredbe u Vladi na usvajanje, kao preduslov za punu funkcionalizaciju svih departmana u okviru ARP-a.	Nisu preduzete nikakve mere za sprovođenje ove preporuke, ali zbog promene formata izveštaja o reviziji neće se ponoviti.	Zaključeno nesprovedeno
Br	Oblast revizije	Preporuke 2019. godine		
1	Plate i dnevnice	Ministar mora osigurati da se preduzmu mere za prekid prakse zaključivanja ugovora bez procedura za regrutaciju i da se trajanje ovih sporazuma vrši u skladu sa odgovarajućim zakonodavstvom. Ako postoji potreba za dodatnim zapošljavanjem u Ministarstvu (redovna radna mesta), da osigura da budžet sledećih godina u kategoriji plata i dnevnica obuhvata plate svih potrebnih zaposlenih, obrađujući ih kroz platni sistem.		
2	Roba i usluge	Ministar treba da ispita razloge i potrebu za nabavkom usluga koje bi PIK mogao da izvrši, kao i da osigura da pre pokretanja bilo koje aktivnosti nabavke, bude uzet u obzir član 9.4 ZJN kako ne bi usluge koje mogu obavljati organi / instituti koji posluju u okviru samog ministarstva bile ugovorene.		
3	Roba i usluge	Ministar mora osigurati da prilikom obavljanja aktivnosti nabavke, kriterijumi koje je postavio departman za nabavke moraju biti jasni, a potrebni dokazi moraju biti u skladu sa utvrđenim kriterijumima.		
4	Subvencije i transferi	Ministar mora osigurati da Autoritet upravljanja na vreme izradi program kako bi blagovremeno sproveo mere. Takođe, da se osigura da su rokovi postavljeni za direktna plaćanja u skladu sa izdvajanjima budžeta i, u zavisnosti od raspoloživosti budžetskih sredstava, da se postave rokovi za odobravanje projekata za grantove.		

5	Subvencije i transferi	Ministar mora osigurati da se svi rashodi evidentiraju u odgovarajućem ekonomskom kodu prema važećim finansijskim pravilima i administrativnim uputstvima, u slučaju da nijedan od kodeksa u računovodstvenom planu ne odgovara, tada treba zahtevati od Trezora novi kod za avans subvencije / grantova.
6	Kapitalne investicije	Ministar mora osigurati da pre sastavljanja tenderskog dosijea definisani projekti imaju potpune i jasne specifikacije svih pozicija građevinskih radova od strane jedinica koje podnose zahtev, tako da se sprovođenje projekata vrši blagovremeno i kvalitativno.
7	Kapitalne investicije	Ministar mora da obezbedi adekvatan nivo odgovornosti za sprovođenje rokova utvrđenih za obaveštenje o dodeli ugovora u skladu sa zahtevima Zakona o javnim nabavkama.
8	Kapitalna i nekapitalna imovina	Ministar mora osigurati da odgovorni službenici imaju tačne podatke o registru imovine. Pored toga, za završene projekte se finalizira proces prenosa vlasništva na opštinu i isti se uklanja iz registra.
9	Kapitalna i nekapitalna imovina	Ministar mora preduzeti mere da obezbedi potpunu i tačnu registraciju imovine, kako je predviđeno Uredbom br. 02/2013 o upravljanju nefinansijskim sredstvima. U isto vreme, da obezbedi da Komisija za inventarizaciju uporedi stanje imovine prema izveštaju o inventaru sa stanjem u registrima imovine i odražava moguće promene u GFI.
10	Potraživanja	Ministar treba da obezbedi da se u slučaju pripreme GFI-a primenjuju adekvatni postupci unutrašnje kontrole kojima se verifikuje tačnost i potpunost podataka za potraživanja.
11	Nesiplaćene obaveze	Ministar mora osigurati da dodeljivanje subvencija i grantova od strane nadležnih komisija neće biti izvršeno pre nego što sredstva budu sigurna i spremna za isplatu u skladu sa rokovima utvrđenim u propisima. Problemi s dodelom sredstava trebaju se rešiti u saradnji sa Ministarstvom finansija.
12	Funkcija unutrašnje revizije	Ministar/glavni izvršni direktor ARP mora da obezbedi da JUR ARP funkcioniše sa dovoljno kapaciteta da bi se izvršile revizije planirane godišnjim planom rada i da bi obim JUR-a bio fokusiran na tekuću godinu.

Ovaj Izveštaj je prevod sa originalne verzije na albanskom jeziku. U slučaju nedoslednosti provladava verzija na albanskom jeziku.

Dodatak I: Objašnjenja različitih vrsta mišljenja revizije primenjenih od strane NKR

(odlomak od MSVIR 200)

Vrsta mišljenja

147. Revizor treba da izrazi **jedno ne-modifikovano mišljenje revizije** ukoliko se zaključi da su finansijski izveštaji pripremljeni, sa svih materijalnih gledišta u skladu sa važećim finansijskim okvirom.

Ukoliko revizor zaključi da, na osnovu prikupljenih dokaza revizije, finansijski izveštaji kao celina nisu bez materijalnih grešaka, ili nije u mogućnosti da dobije dovoljno odgovarajućih dokaza revizije da bi zaključio da su finansijski izveštaji kao celina bez materijalnih grešaka, revizor treba da izmeni mišljenje revizije na izveštaju revizora u skladu sa odeljkom "Određivanje vrste modifikacije mišljenja revizora".

148. Ukoliko finansijski izveštaji pripremljeni u skladu sa zahtevima okvira prikazivanja, ne postignu pravično prikazivanje, revizor treba da razmotri pitanje sa menadžmentom, i na osnovu zahteva primenljivog okvira finansijskog izveštavanja i načina na koji je to pitanje rešeno, da odredi da li je neophodno da se izmeni mišljenje revizije.

Modifikacije mišljenja revizije na revizorskom izveštaju

151. Revizor treba da modifikuje mišljenje revizije na revizorskom izveštaju ukoliko se zaključi da, na osnovu prikupljenih dokaza revizije, finansijski izveštaji kao celina nisu bez materijalnih grešaka, ili nije u mogućnosti da dobije dovoljno odgovarajućih dokaza revizije da bi zaključio da su finansijski izveštaji kao celina bez materijalno pogrešnih prikazivanja. Revizori mogu dati tri vrste modifikovanih mišljenja revizije: kvalifikovano mišljenje, protivno mišljenje i odricanje od mišljenja.

Određivanje vrste modifikacije koje se čini revizorskom mišljenju

152. Odluka o tome koja vrsta modifikovanog mišljenja je prikladna, zavisi od:

- prirode pitanja koje je dovelo do modifikacije – što podrazumeva, da li su finansijski izveštaji sadrže materijalno pogrešna prikazivanja ili, u slučaju da je bilo nemoguće prikupiti dovoljno odgovarajućih dokaza revizije, mogu sadržati materijalno pogrešna prikazivanja; i
- sud revizora o rasprostranjenosti uticaja ili mogućih uticaja pitanja na finansijskim izveštajima.

153. Revizor treba da izrazi **kvalifikovano mišljenje** ukoliko: (1) nakon dobijanja dovoljno odgovarajućih i prikladnih dokaza revizije, revizor zaključuje da netačne tvrdnje, pojedinačno ili zajednički, su materijalne, ali nisu rasprostranjene, na finansijskim izveštajima; ili (2) revizor nije bio u stanju da dobije dovoljno odgovarajućih dokaza revizije na osnovu kojih može da podrži jedno mišljenje revizije, ali zaključuje da uticaj na finansijskim izveštajima bilo kojih neotkrivenih netačnih tvrdnji mogu biti materijalne ali ne i rasprostranjene.

154. Revizor treba da izrazi **protivno mišljenje ukoliko**, nakon dobijanja dovoljno odgovarajućih dokaza revizije, revizor zaključuje da netačne tvrdnje, pojedinačno ili zajednički, su materijalne i rasprostranjene na finansijskim izveštajima.

155. Revizor treba da izrazi **odricanje od mišljenja ukoliko**, pošto nije bio u stanju da dobije dovoljno odgovarajućih dokaza revizije na osnovu kojih može da podrži mišljenje revizije, revizor zaključuje da uticaj na finansijskim izveštajima bilo kojih neotkrivenih netačnih tvrdnji mogu biti materijalne i rasprostranjene. Ukoliko nakon prihvatanja angažovanja, revizor postaje svestan da je menadžment nametnuo ograničenje na delokrug revizije za koju revizor smatra da će verovatno dovesti do potrebe izražavanja kvalifikovanog mišljenja ili odricanje od mišljenja o finansijskim izveštajima, revizor treba da zahteva od menadžmenta da ukloni to ograničenje.

156. Ukoliko revizor daje modifikovano mišljenje, revizor će takođe modifikovati naslov kako bi odgovarao vrsti izraženog mišljenja revizije. MSVIR 1705 pruža dodatna uputstva o specifičnom jezičnom izražavanju koje će se koristiti kada se izdaje mišljenje i kada se opisuje odgovornost revizora. Takođe sadrži ilustrovane primere izveštaja.

Paragrafi Isticanja Pitanja i paragrafi Ostalih Pitanja na revizorskom izveštaju

157. Ukoliko revizor smatra potrebnim da skrene pažnju na pitanje prikazano ili obelodanjeno na finansijskim izveštajima koja je od velikog značaja za njihovo razumevanje finansijskih izveštaja, ali postoje dovoljno prikladnih dokaza da to pitanje nije materijalno pogrešno prikazano na finansijskim izveštajima, revizor će u revizorskom izveštaju uključiti jedan paragraf o Isticanju Pitanja. Isticanje Pitanja se treba odražavati samo na informaciju prikazanu ili obelodanjenu na finansijskim izveštajima.

158. Paragraf o isticanju pitanja treba:

- da se uključi odmah nakon mišljenja revizije;
- da koristi naslov "Isticanje Pitanja" ili neki drugi prikladni naslov;
- da uključi jasnu referencu na pitanje koje se ističe i da naznači gde se mogu naći relevantna obelodanjivanja na finansijskim izveštajima koja u potpunosti opisuju to pitanje; i
- ukazati da revizorsko mišljenje nije modifikovano u odnosu na istaknuto pitanje.

159. Ukoliko revizor smatra neophodnim da komunicira određeno pitanje, osim onih koje su predstavljene ili obelodanjene u finansijskim izveštajima, koja po prosudi revizora je važna za korisniku cilju shvatanja revizije, a pod uslovom da to nije zabranjeno zakonom ili pravilima, treba da se pripremi paragraf sa naslovom "Ostala Pitanja", ili nekim drugim pogodnim naslovom. Ovaj paragraf treba da se pojavi odmah iza mišljenja i nakon svakog pasusa kod Isticanja Pitanja.

Dodatak II: Potvrдно pismo

		REPUBLIKA E KOSOVËS / REPUBLIKA KOSOVA / REPUBLIC OF KOSOVO QEVERIA E KOSOVËS / VLADA KOSOVA / GOVERNMENT OF KOSOVA MINISTRIA BUJQËSISË, PYLLTARISË DHE ZHVILLIMIT RURAL MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, SUMARSTVA I RURALNOG RAZVOJA MINISTRY OF AGRICULTURE, FORESTRY AND RURAL DEVELOPMENT	OFICINA E KOSOVËS - VLADA KOSOVA - GOVERNMENT OF KOSOVO MINISTRIA E BUJQËSISË, PYLLTARISË DHE ZHVILLIMIT RURAL MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, SUMARSTVA I RURALNOG RAZVOJA MINISTRY OF AGRICULTURE, FORESTRY AND RURAL DEVELOPMENT Arkivi Qendror - Centralno Arhivo - Central Archive Nr./Br./No. 2758 Nr. i fq./Br. Str./No. pg. 1 Data/Datum/Date: 14.07.2020 PRISHTINE - PRISTINA - PRISTINA
LETËR E KONFIRMIMIT			
Për pajtueshmërinë me të gjeturat e Auditorit të Përgjithshëm në Raportin e auditimit për vitin 2019 dhe për zbatimin e rekomandimeve			
Për: Zyrën Kombëtare të Auditimit			
Të nderuar,			
Përmes kësaj shkrese, konfirmoj se:			
<ul style="list-style-type: none"> • kam pranuar draft raportin e Zyrës Kombëtare të Auditimit për auditimin e Raportit/Pasqyrave Financiare të Ministrisë së Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural për vitin e përfunduar më 31 dhjetor 2019 (në tekstin e mëtejme "Raporti"); • pajtohem me të gjeturat dhe rekomandimet dhe nuk kam ndonjë koment për përmbajtjen e Raportit; si dhe • brenda 30 ditëve nga pranimi i Raportit final, do t'ju dorëzoj një plan të veprimit për zbatimin e rekomandimeve, i cili do të përfshijë afatet kohore dhe stafin përgjegjës për implementimin e tyre. 			
z. Besian Mustafa 			
Ministër i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural			
Data: 14. Korrik 2020, Prishtinë			